

Státní okresní archiv Karlovy Vary

Archiv města Andělská Hora

(1821) 1845–1880

Manipulační seznam prvního typu

EL NAD č.: 77

AP č.: 364

Mgr. Petr Cais

Karlovy Vary 2019

Obsah

Úvod	3
Seznam použitých pramenů a literatury	11
Příloha č. 1 – Seznam použitých zkratk	13
Příloha č. 2 – Konkordance mezi označením knih zpracovaných tímto manipulačním seznamem a jejich původním označením ve fondu Velkostatek Stružná	13
Správní knihy	14

Úvod

I. Vývoj původce archivního souboru

Preferované označení:

Andělská Hora (obec : Andělská Hora, Karlovy Vary, Česko : asi 1467-1850).

Typ formy jména: uměle vytvořené

Variantní označení:¹

- Städtchen Engelhaus
Typ formy jména: úřední
Použití jména – *Datum od:* [1467]
Použití jména – *Datum do:* 1850
- Městečko Andělská Hora
Typ formy jména: překlad
Použití jména – *Datum od:* [1467]
Použití jména – *Datum do:* 1850
- Stadt Engelhaus
Typ formy jména: úřední
Použití jména – *Datum od:* [1467]
Použití jména – *Datum do:* 1850
- Město Andělská Hora
Typ formy jména: překlad
Použití jména – *Datum od:* [1467]
Použití jména – *Datum do:* 1850
- Schutz- und Municipal-Stadt Engelhaus²
Typ formy jména: úřední
Použití jména – *Datum od:* [1750]
Použití jména – *Datum do:* 1850
- Ochranné a municipální město Andělská Hora
Typ formy jména: překlad
Použití jména – *Datum od:* [1750]
Použití jména – *Datum do:* 1850
- Stadtgericht Engelhaus
Typ formy jména: úřední
Použití jména – *Datum od:* 1795
Použití jména – *Datum do:* 1850
- Městský soud Andělská Hora
Typ formy jména: překlad
Použití jména – *Datum od:* 1795
Použití jména – *Datum do:* 1850
- Stadtgericht zu Engelhaus
Typ formy jména: úřední
Použití jména – *Datum od:* 1795
Použití jména – *Datum do:* 1850

---

¹ Není-li uvedeno jinak, byly německojazyčné názvy čerpány z: SOKA Karlovy Vary, fond *Archiv města Andělská Hora* (dále jen *AMAH*), kniha poř. č. 1, název knihy a s. 43, 87, 127, 171 (dle MS1T 2019).

² SOMMER, Johann Gottfried. *Das Königreich Böhmen statistisch-topographisch dargestellt*. 15. Band – *Elbogner Kreis*. Prag : Friedrich Ehrlich, 1847, s. 158.

- Městský soud v Andělské Hoře
Typ formy jména: překlad
Použití jména – *Datum od:* 1795
Použití jména – *Datum do:* 1850
- Stadtgericht des Städtchen Engelhaus
Typ formy jména: úřední
Použití jména – *Datum od:* 1795
Použití jména – *Datum do:* 1850
- Městský soud městečka Andělská Hora
Typ formy jména: překlad
Použití jména – *Datum od:* 1795
Použití jména – *Datum do:* 1850
- Engelhäuser Stadtgericht
Typ formy jména: úřední³
Použití jména – *Datum od:* 1795
Použití jména – *Datum do:* 1850
- Andělskohorský městský soud
Typ formy jména: překlad
Použití jména – *Datum od:* 1795
Použití jména – *Datum do:* 1850
- Grundbuchsamt Engelhaus⁴
Typ formy jména: úřední
Použití jména – *Datum od:* [1827]
Použití jména – *Datum do:* 1850
- Úřad pozemkových knih Andělská Hora
Typ formy jména: překlad
Použití jména – *Datum od:* [1827]
Použití jména – *Datum do:* 1850

Původci, kteří pokračovali ve vedení některých úředních knih, a jsou proto zastoupeni v archivním fondu:

- I. *Preferované označení:* Bezirksgericht Karlsbad (Karlovy Vary, Karlovy Vary, Česko : 1850-1855)

Typ formy jména: úřední

Variantsní označení: Okresní soud Karlovy Vary

Typ formy jména: překlad

Tento původce pokračoval ve vedení agendy v knihách poř. č. 1–3.

---

³ Srov. např. oslovení vrchnostenského Místního soudu panství Stružná žadatelem: „Löbliches Herrschaft Gieshübler Ortsgericht“ – viz *AMAH*, MS1T 2019, kniha poř. č. 3, s. 1 a 7.

⁴ Viz např. *AMAH*, kniha poř. č. 3, poslední strana (dle MS1T 2019). Označení Úřad pozemkových knih Andělská Hora zdůrazňovalo funkci Městského soudu Andělská Hora jako výkonného orgánu pozemkocnižní agendy. Literatura k tomuto tématu je uvedena v pozn. č. 11.

- II. Preferované označení: Bezirksamt Karlsbad – Bezirksgericht Karlsbad (Karlovy Vary, Karlovy Vary, Česko : 1855-1868)
Typ formy jména: úřední

Variantní označení:

- Okresní úřad Karlovy Vary – Okresní soud Karlovy Vary (1855-1868)
Typ formy jména: překlad
- Bezirksamt Karlsbad als Gericht
Typ formy jména: úřední
- Okresní úřad Karlovy Vary jako soud
Typ formy jména: překlad

Tento původce pokračoval ve vedení agendy v knize poř. č. 1.

- III. Preferované označení: Okresní soud Karlovy Vary (1868-1938)
Typ formy jména: úřední

Variantní označení: Bezirksgericht Karlsbad
Typ formy jména: úřední

Tento původce pokračoval ve vedení agendy v knize poř. č. 1.

Původce fondu, jeho vznik a zánik a územní příslušnost: Původcem archiválií zpracovaných touto pomůckou je městský správní orgán – Rychtářský úřad Andělská Hora, označovaný také jako Městský soud Andělská Hora, který byl v tomto poddanském městečku zřízen v období mezi 16. 2 – 12. 3. 1795.⁵ Fungoval až do roku 1850, kdy jej nahradila nová městská samospráva, konstituovaná podle Stadionova prozatímního obecního zřízení ze 17. 3. 1849 (patent č. 170/1849 ř. z.). V uvedeném období náleželo městečko do panství Stružná (něm. *Herrschaft Giesshübel*) v Loketském kraji.

Původcem celého archivního fondu je městská samospráva Andělské Hory (něm. *Engelhaus*, v dřívější době i jako *Engelstadt* či *Engelsburg*), která je nyní souhrnně označována umělým názvem Andělská Hora (obec) – viz výše preferované označení.⁶ Jednou z fází organizačního vývoje této samosprávy byl zmíněný rychtářský úřad (městský soud).

O založení samotného města bohužel nejsou k dispozici žádné písemné doklady. Podle předpokladů odborné literatury se tak stalo nejspíše zásluhou majitele tehdejšího

---

⁵ Srov. *AMAH*, PIS 2011, kniha inv. č. 11, s. 535–537. O rychtářských úřadech viz CAIS, Petr. Rychtářský úřad v Krásném Údolí (1793–1850) jako příklad nižšího stupně komunální správy 1. poloviny 19. století : funkcionáři, činnost, kompetence. *Západočeské archivy*, 2013, s. 85–96, kde jsou odkazy na další právní normy a literaturu.

⁶ SOMMER, Johann Gottfried. *Das Königreich Böhmen...* 15. Band, s. 158.

stejnomeného panství a hradu Jindřicha III. z Plavna kolem roku 1467,⁷ či 1487.⁸ V historických pramenech je město Andělská Hora poprvé výslovně uvedeno k 17. 6. 1497.⁹ Jako konec existence původce fondu je považováno nahrazení německé komunální správy českými správními orgány po skončení 2. světové války v roce 1945.

Sídlo původce: Radnice, Andělská Hora, č. p. 1 – nárožní budova v jihovýchodním koutě náměstí.¹⁰

Funkce původce: Úřední knihy zpřístupněné tímto manipulačním seznamem zachycují omezený výkon soudní pravomoci. Ta patřila do působnosti městské správy až do roku 1850, ve 2. polovině 40. let 19. století však již byla omezena především na zapisování právních počinů měšťanů Andělské Hory do soudních knih. Příslušná rozhodnutí o knihovních vkladech vydával vrchnostenský Místní soud Stružná (něm. *Ortsgericht Gießhübl*).¹¹ Městský soud dále vystavoval odevzdací listiny na zděděný majetek či na nově postavené domy.¹² Rovněž zprostředkoval mimosoudní smírné dohody mezi stranami – jednalo se např. o smíry týkající se nesplácených pohledávek. Dále prováděl pozůstalostní řízení a organizoval provedení odhadu hodnoty nemovitostí, např. novostaveb domů. O těchto jednáních pak vyhotovoval příslušné protokoly.¹³ Samotné zápisy výše uvedených dokumentů do soudních knih však rovněž podléhaly povolení vrchnostenského Místního soudu Stružná.

Žádosti o povolení zápisů do soudních knih, které se týkaly nemovitého majetku, např. jeho prodeje, dědictví, věna, použití jako zástavy v dlužním úpisu apod., museli andělskohorští měšťané podávat přímo nadřízenému vrchnostenskému místnímu soudu, a nikoliv u „svého“ rychtářského úřadu.¹⁴ Záznamy v městských soudních knihách Andělské Hory z té doby proto někdy začínají opisem prvotní žádosti (podání) dané osoby, adresované patrimoniálnímu místnímu soudu ve Stružné, i s výrazně nadepsaným oslovením *Löbliches Ortsgericht der*

⁷ PROFOUS, Antonín. *Místní jména v Čechách : jejich vznik, původní význam a změny*. Díl I. – A–H. Praha : Česká akademie věd a umění, 1947, s. 600; *Ottův slovník naučný : ilustrovaná encyklopaedie obecných vědomostí*. Druhý díl – *Alqueire – Ažušak*. V Praze : J. Otto, 1889, s. 276.

⁸ KUČA, Karel. *Města a městečka v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*. I. díl – A–G. Praha : Libri, 1996, s. 34; PELANT, Jan. *Města a městečka Západočeského kraje : stručné dějiny, současnost a výběrová bibliografie 129 míst*. Plzeň : Západočeské nakladatelství, 1984, s. 51; GNIRS, Anton. *Topographie der historischen und kunstgeschichtlichen Denkmale in dem Bezirke Karlsbad (Prag 1933)*. München : R. Oldenbourg Verlag, 1996, s. 23.

⁹ Jedná se o listinu purkmistra a rady v Andělské Hoře (něm. *burgermeister und rathe zur Engelstadt...*), která je opsána v kronice města Loket (Kronice loketských sporů) z let 1471–1504. Kronika je dnes uložena v SOkA Sokolov se sídlem v Jindřichovicích, fondu *Archiv města Loket*. Její edice vyšla jako *Die Chronik der Stadt Elbogen (1471–1504)*. Bearbeitet von L. Schlesinger. Prag : Verein für Geschichte der Deutschen in Boehmen; F. Tempsky, 1879, a zmíněná listina je zde přepsána na s. 32. Samotný originál kroniky je k dispozici digitalizovaný na *Porta fontium : bavorsko-česká síť digitálních historických pramenů* [online]. Státní oblastní archiv v Plzni [cit. 2018-11-15]. Dostupné z <www.portafontium.eu> – zde Kronika města Loket 1471–1504 Kronika loketských sporů. Opis uvedené listiny zde můžeme nalézt na snímku č. 11.

¹⁰ Viz *AMAH*, PIS 2011, kniha inv. č. 33, s. 1, čp. 1. Radnici zmiňuje i SOMMER, Johann Gottfried. *Das Königreich Böhmen...* 15. Band, s. 158 (*1 städtisches Rathhaus*).

¹¹ Všeobecně o tom ŠOLLE, Václav. Civilní soudnictví předběznové v českých zemích. *Sborník archivních prací*, 1960, ročník X, č. 1, s. 125, 126, 128 (zde pozn. 54). Dále i TRANTÍREK, Miroslav. Vliv státu na vývoj městských a gruntovních knih na Moravě a ve Slezsku do roku 1849. *Sborník archivních prací*, 1960, ročník X, č. 2, s. 136–140, který cituje právní normy platné i pro zemi Českou a všímá si i zdejší situace.

¹² Viz *AMAH*, MS1T 2019, kniha poř. č. 1, s. 1, 4–6, 102–103.

¹³ Viz *AMAH*, MS1T 2019, knihy poř. č. 1, s. 44–45, a poř. č. 2, s. 1–2, 5–6, 52–53.

¹⁴ Tak to nařídil dvorský dekret o jednotné manipulaci v pozemkoknižních záležitostech z 10. 1. 1833 – otištěn v *Provinzial-Gesetzsammlung des Königreichs Böhmen für das Jahr 1834*, č. 39, s. 201–203 (uvedený ročník této sbírky byl vydán v Praze v roce 1835).

Herrschaft Giesshübel! nebo *Löbliches Hft. Gieshübler Ortsgericht*.¹⁵ To však neznamená, že samotné zápisy do těchto knih prováděla vrchnostenská kancelář ve Stružné a že knihy proto provenienčně patří do fondu *Velkostatek Stružná*. Byly nadále vedeny městskou správou. Postup byl takový, že městský písař pozemkových knih v Andělské Hoře provedl po obdržení pokynu od vrchnostenského místního soudu přepisy uzavřených smluv a dalších dokumentů do příslušné městské soudní knihy.¹⁶

Normy týkající se pravomocí a struktury původce:

Dvorský dekret z 19. 12. 1785 (sbírka justičních zákonů *Justizgesetz-Sammlung*, č. 504). Právní norma, která upravovala třetí fázi regulace magistrátů, v jejímž průběhu byl zřízen Rychtářský úřad (= Městský soud) v Andělské Hoře.

Dvorský dekret z 6. 8. 1787 (sbírka justičních zákonů *Justizgesetz-Sammlung*, č. 704) – postoupení výkonu soudnictví (tj. rozhodovací pravomoci v soudních záležitostech) z poddanské obce na vrchnost nemá v žádném případě následek, že s touto pravomocí budou vrchnosti postoupeny i příslušné pozemkové knihy, nýbrž tyto knihy mají nadále vést obce podle nařízení nadřízeného (vrchnostenského) orgánu.

Dvorský dekret z 9. 4. 1789 (sbírka justičních zákonů *Justizgesetz-Sammlung*, č. 1001) – ustanovení, že tam, kde vedení soudních knih náleží do pravomoci poddanské obce (města), nesmí být proveden žádný vklad do soudní knihy bez předchozího vědomí příslušné vrchnosti.

Dvorský dekret z 10. 1. 1833 o jednotné manipulaci v pozemkoknižních záležitostech (sbírka *Provinzial-Gesetzsammlung des Königreichs Böhmen für das Jahr 1834*, č. 39) – žádost o povolení zápisu, který se týká nemovitostí, do soudních knih mají strany podávat přímo nadřízenému vrchnostenskému orgánu.

Patent č. 170/1849/ř. z. ze 17. 3. 1849, který obsahoval Stadionovo prozatímní obecní zřízení – podle této normy byl roku 1850 dosavadní Městský soud v Andělské Hoře nahrazen novou městskou samosprávou (starosta + městská rada + obecní výbor).

Vnitřní struktury původce: V období rychtářského úřadu kancelář s písařem, označovaným jako syndik (něm. *Syndicus*) či (zkoušený) písař soudních knih = knihvedoucí (něm. *geprüfter/ Grundbuchsführer*).¹⁷

Městští funkcionáři: městský rychtář (něm. *Stadtrichter*); s ním zpočátku působili 2 soudní přisedící (něm. *Gerichtsbeisitzer*), nazývaní též obecní starší (něm. *Gemeindälteste*).¹⁸ Od 30. let 19. století jsou spolu s rychtářem doloženi 2 soudní přisedící a s nimi dále i 2 obecní reprezentanti (něm. *Repräsentanten*).¹⁹

¹⁵ *AMAH*, MS1T 2019, knihy poř. č. 1, s. 1, 15; a poř. č. 3, s. 1 a 7.

¹⁶ Srov. též dvorský dekret ze 6. 8. 1787. Ten stanovil, že postoupení výkonu soudnictví (tj. rozhodovací pravomoci v soudních záležitostech) z poddanské obce na vrchnost nemá v žádném případě následek, že s touto pravomocí budou vrchnosti postoupeny i příslušné pozemkové knihy (knihy nesporného soudnictví). Tyto knihy mají nadále vést obce podle nařízení nadřízeného (vrchnostenského) orgánu – otištěno v *Justizgesetz-Sammlung*, č. 704.

¹⁷ Viz *AMAH*, PIS 2011, kniha inv. č. 13, titulní list a s. 193; *Tamtéž*, MS1T 2019, kniha poř. č. 1, s. 46, 93 a poslední strana; *Tamtéž*, MS1T 2019, kniha poř. č. 3, s. 6.

¹⁸ Viz *AMAH*, PIS 2011, kniha inv. č. 13, titulní strana /1819/ a s. 24 /1819/ – rychtář Adalbert Herget, soudní přisedící (obecní starší) Franz Huml, Wenzl Kirschner.

¹⁹ Viz *AMAH*, MS1T 2019, kniha poř. č. 1, s. 44 /opsaná listina z 30. 12. 1835/ a poslední strana /9. 6. 1850/; *Tamtéž*, MS1T 2019, kniha poř. č. 3, s. 6 /22. 2. 1845/.

II. Dějiny části archivního fondu

Dějiny části archivního fondu: Tři soudní knihy evidované touto pomůckou uzavřel tehdejší Městský soud Andělská Hora dne 9. 6. 1850 a poté je odevzdal spolu s převážnou částí svých dalších soudních knih a s Památnou knihou městské rady z let 1734–1783²⁰ nově vzniklému Okresnímu soudu v Karlových Varech k pokračování ve vedení agendy a k nahlédací potřebě.²¹ Stalo se tak podle Základů nového soudního zřízení (něm. *Grundzüge der neuen Gerichtsverfassung*), které byly uveřejněny v císařském nařízení č. 278/1849 ř. z.²² V roce 1931 byly starší soudní knižní svazky, založené převážně před rokem 1873, převezeny z karlovarského okresního soudu do celozemské sbírky pozemkových knih v Českém zemském archivu v Praze.²³ S těmito knihami byly tehdy delimitovány i knižní svazky evidované jak v prozatímním inventárním seznamu z roku 2011 (dále jen PIS 2011) – zde inv. č. 5, 9–20, 25–27, tak i v předloženém manipulačním seznamu prvního typu (dále jen MSIT 2019, zde poř. č. 1–3). V zemském archivu se však v té době již nalézaly 2 andělskohorské městské soudní knihy kvitancí (dnes v PIS 2011, inv. č. 21 a 22), které sem předal Okresní soud Karlovy Vary ve skupině 27 kvitančních knih už někdy v letech 1899–1905.²⁴ V roce 1962 byly soudní knihy města Andělská Hora spolu s dalšími územně příslušnými soudními knižními svazky měst, okresních soudů a bývalé vrchnostenské správy delimitovány ze Státního ústředního archivu v Praze²⁵ do tehdejšího Státního archivu v Plzni. Zde pak byly tyto knihy o celkovém počtu 9983 ks sepsány kartotéční formou, což z většiny provedl Karel Fleissig. Z přírůstku z roku 1962 nakonec Státní archiv v Plzni o 10 let později hromadně delimitoval do tehdejšího Okresního archivu v Karlových Varech příslušnou část cca 600 soudních knih. Mezi nimi se nalézalo i 18 knižních svazků, které pak byly zařazeny do fondu *Archiv města Andělská Hora* (přír. č. 1096 z roku 1972) a v roce 2011 zpřístupněny ve zmíněném PIS 2011.²⁶ Zmíněné tři soudní svazky, které patří rovněž do uvedeného archivu města, ale zůstaly v Plzni, neboť byly chybně uloženy ve fondu *Velkostatek Stružná*. Všechny soudní knihy (tzv. knihy pozemkové) tohoto fondu byly v roce 1972 přemístěny do Žlutic, kde měl Státní archiv v Plzni svou pobočku. Zde inventarizoval uvedený fond v roce 2004 PhDr. Roman Jírů, který při popisu soudních knih vycházel ze soupisu Karla Fleissiga. Zmíněné tři knižní svazky tak byly v jeho inventáři popsány poněkud povrchně a někdy i

²⁰ *AMAH*, PIS 2011, kniha inv. č. 5.

²¹ Viz např. uzavírací poznámku z 9. 6. 1850 v *AMAH*, MSIT 2019, knihy poř. č. 1, s. 148; podobné poznámky jsou i v dalších knihách.

²² Konkrétně se jednalo o § 9, bod 4; § 37, 1. odst.; a § 39, 2. odst. této normy.

²³ Stalo se tak na základě rozhodnutí ministerstva spravedlnosti č. 5962/31 z 24. 2. 1931 a dekretu prezidia Vrchního soudu v Praze č. pres. 8289/22/31 z 28. 2. 1931 – viz seznam pozemkových knih předaných zemskému archivu Okresním soudem v Karlových Varech, ve kterém jsou bližší informace o soudních knihách města Andělská Hora odevzdaných do Prahy v letech [1899]–1931. Kopie zmíněného seznamu je uložena ve spisu o fondu *Okresní soud Karlovy Vary I*. Za její laskavé pořízení autor pomůcky děkuje Mgr. Jakubu Mírkovi, vedoucímu 5. oddělení SOA v Plzni.

²⁴ Jednalo se o první vlnu celkem 10520 starých soudních knih, které předávaly jednotlivé okresní soudy a další instituce v Čechách zemskému archivu v letech 1898–1905 na základě povolení c. k. ministerstva spravedlnosti, které je uveřejnilo ve svém výnosu č. 8640 z 18. 5. 1898 – více o této akci viz O starých pozemkových knihách v archivu zemském uložených. *Zprávy Zemského archivu království Českého*, 1906, svazek I., s. 153–157.

²⁵ Jak se Český zemský archiv stal nakonec součástí Státního ústředního archivu viz *Národní archiv : krátký průvodce*. Praha : Odbor archivní správy Ministerstva vnitra ČR, 2006, s. 5; KLÍMOVÁ, Helena – GOTTFRIED, Libor. Otakar Bauer a Archiv země České v letech 1945–1954. In *Z dějin Státního ústředního archivu v Praze a jeho předchůdců : konference k 40. výročí SÚA konaná dne 6. 10. 1994 v Praze*. Praha : Státní ústřední archiv, 1995, s. 18; ŠPIRITOVÁ, Alexandra. Z historie Ústředního archivu ministerstva vnitra (1945–1954). In *Tamtéž*, s. 16.

²⁶ *AMAH*, PIS 2011, knihy inv. č. 5, 9–22, 25–27. O převozu soudních knih ze Státního archivu v Plzni viz spisy SOKA KV, čj. 390-Str/72 (dopisy ze 7. a 13. listopadu 1972 – kopie uloženy ve spisu o fondu).

s nepřesnou datací.²⁷ Kvůli zrušení žlutické pobočky byl fond *Velkostatek Stružná* přestěhován roku 2006 do 5. oddělení SOA v Plzni, který sídlí v Klášteře (u Nepomuka). Zde dne 17. 10. 2017 Mgr. Jakub Mírka a Mgr. Petr Cais konečně zjistili správnou provenienci zmíněných tří knih. Ty proto byly delimitovány do SOkA Karlovy Vary, zde uloženy do fondu *AM Andělská Hora* (přír. č. 108/2018), nově popsány a badatelské veřejnosti jsou nyní zpřístupněny v této pomůcce. Mezi někdejšími inventárními čísly archivní pomůcky Romana Jírů a pořadovými čísly, kterými jsou přemístěné knihy nyní označeny v předkládaném manipulačním seznamu, byla sestavena konkordance (viz příloha č. 2).

III. Archivní charakteristika části archivního fondu

Vnitřní skartace během zpracování: V průběhu aktuálního zpracování nebyly vyřazeny z evidence národního archivního dědictví z důvodu přehodnocení významu (tzv. vnitřně skartovány) žádné archiválie.

Způsob uspořádání a tvorby pomůcky: Knižní svazky byly v inventárním seznamu zaznamenány podle platné metodiky. Signatury pocházející z Českého zemského archivu v Praze (viz kapitola II – *Dějiny části archivního fondu*) byly umístěny do kolonky Signatura. Ostatní zjištěné značky jsou zapsány v kolonce *Obsah* jako signatury předchozí.²⁸ Všechny tři soudní knihy zpřístupněné tímto manipulačním seznamem byly od roku 1850 po převzetí z Rychtářského úřadu *Andělská Hora*, dále vedeny nově vzniklým Okresním soudem Karlovy Vary. Ačkoliv jsou archivní materiály v takových situacích obvykle zařazovány do fondu jejich posledního původce, v daném případě vychází zařazení zmíněných knih do fondu Archiv města *Andělská Hora* z pokynu ministerstva vnitra čj. Ar-461/10-68 z 20. února 1968 (*Delimitace starých pozemkových knih – doplněk k oběžníku ASMV čj. Ar-636/10-1967*). Kopie tohoto pokynu je uložena ve spisu o fondu archivu města i Okresního soudu Karlovy Vary.

Datace části fondu zpřístupněné tímto manipulačním seznamem je (1821) 1845–1880. Prius (1821) označuje rok vzniku svatební smlouvy, která byla později přepsána do knihy svatebních smluv poř. č. 3, založené až roku 1845. Horní datace části fondu 1880 znamená rok ukončení zápisů do knihy poř. č. 1. Nicméně období po 9. 6. 1850, kdy byly knihy vedeny na karlovarském okresním soudu, není v dataci manipulačního seznamu vykázáno jako posteriorní, neboť existence původce celého fondu skončila až v roce 1945. Na provádění pokračujících zápisů na uvedeném soudě od roku 1850 je proto upozorněno v kolonce *Obsah* v popisu příslušné knihy a záznamy o této skutečnosti byly uloženy i do spisu o fondu *Okresní soud Karlovy Vary I*.

Při přepisování názvů knih v manipulačním seznamu byla použita písmenková (paleografická) transkripce, tj. staré litery byly vyjádřeny dnešními písmeny bez úprav pomocí transkripčních pravidel. Je to z důvodu, že uvedení původního názvu knihy v daném záznamu neslouží primárně k vědecké edici dokumentů, nýbrž k přesnému popisu dané knihy. Pokud by se do

²⁷ JÍRŮ, Roman. *Velkostatek Stružná 1609–1883 : inventář* [tiskem nepublikovaná archivní pomůcka č. 501]. Státní oblastní archiv Plzeň, pobočka Žlutice, 2004, s. 6–7 a inv. č. 34, 40, 56. Informace v tomto odstavci byly také čerpány z: Zpráva o činnosti Českého zemského archivu za leta 1930–1933. *Zprávy Českého zemského archivu*, 1939, svazek VIII., s. 234. BYSTRICKÝ, Vladimír. Státní oblastní archiv v Plzni (z historie dokumentačního vědeckovýzkumného ústavu). *Západočeský historický sborník* 1, 1995, s. 248. *Historie 5. oddělení (oddělení zemědělsko-lesnických fondů a sbírek)* [online], Státní oblastní archiv v Plzni [cit. 2018-11-15]. Dostupné z: <<http://www.soaplzen.cz/nepomuk/odd5/historie>>.

²⁸ Viz metodický pokyn ředitele SOA v Plzni pro zpracování archiválií a tvorbu archivních pomůcek, čj. SOAP/006-0767-2010, s. 7.

detailu neshodoval se skutečností, mohly by vyvstat komplikace při následné definici daného svazku jako evidenčně podchycené součásti fondu.

Fyzický stav: U archiválií zpřístupněných tímto manipulačním seznamem je poměrně dobrý, restaurátorské zásahy nejsou nutné. Všechny úřední knihy zaznamenané v této pomůcce byly v nezjištěné době druhotně nově převázány. U poř. č. 1 a 2 jsou patrné starší, dobově podmíněné restaurátorské zásahy (podlepení poškozených listů papírem).

Jazyk archiválií: Němčina.

IV. Tematický popis části archivního souboru

Právní počiny měšťanů v Andělské Hoře – kupní smlouvy, odevzdací listiny na zděděný majetek, popř. na nově postavené domy, ostatní převody nemovitostí; dlužní právo; svatební smlouvy.

Záznam o uspořádání části archivního fondu a sestavení archivní pomůcky

Zpracovatel jednotky popisu: Mgr. Petr Cais.

Datum popisu: 27. 8. 2019.

Seznam použitých pramenů a literatury

I. PRAMENY

A. Archivní prameny

SOkA Karlovy Vary

– archivní fond *Archiv města Andělská Hora*

B. Prameny tištěné, zpracované a digitalizované

Allgemeines Reichs-Gesetz- und Regierungsblatt für das Kaiserthum Oesterreich, Jahrgang 1849.

CAIS, Petr. *Archiv města Andělská Hora : úřední knihy a registraturní pomůcky 1562–1945 : prozatímní inventární seznam* [tiskem nepublikovaná archivní pomůcka č. 318]. Státní okresní archiv Karlovy Vary, 2011.

Die Chronik der Stadt Elbogen (1471–1504). Bearbeitet von L. Schlesinger. Prag : Verein für Geschichte der Deutschen in Boehmen; F. Tempsky, 1879.

JÍRŮ, Roman. *Velkostatek Stružná 1609–1883 : inventář* [tiskem nepublikovaná archivní pomůcka č. 501]. Žlutice : Státní oblastní archiv Plzeň, pobočka Žlutice, 2004.

Justizgesetz-Sammlung = Joseph des Zweyten Römischen Kaisers Gesetze und Verfassungen im Justiz-Fache : für Böhmen, Mähren, Schlesien, Oesterrich ob und unter der Enns, Steyermarck, Kärnthen, Krain, Görz, Gradisca, Triest, Tyrol und die Vorlande : zweite Fortsetzung der Gesezen und Verfassungen im Justizfache – č. 498–595 (1. 12. 1785 – 20. 11. 1786); dritte Fortsetzung der Gesezen und Verfassungen im Justizfache – č. 596–749 (1. 12. 1786 – 24. 11. 1787); fünfte Fortsetzung der Gesezen und Verfassungen im Justizfache – č. 925–1102 (1. 12. 1788 – 18. 2. 1790).

O starých pozemkových knihách v archivu zemském uložených. *Zprávy Zemského archivu království Českého*, 1906, svazek I., s. 153–163.

Porta fontium: bavorsko-česká síť digitálních pramenů [online], Státní oblastní archiv v Plzni [cit. 2018-11-15]. Dostupné z: <www.portafontium.cz>.

Provinzial-Gesetzsammlung des Königreichs Böhmen für das Jahr 1834. Prag : Gottlieb Haase Söhne, 1835.

SOMMER, Johann Gottfried. *Das Königreich Böhmen statistisch-topographisch dargestellt*. 15. Band – *Elbogner Kreis*. Prag : Friedrich Ehrlich, 1847.

Zpráva o činnosti Českého zemského archivu za leta 1930–1933. *Zprávy Českého zemského archivu*, 1939, svazek VIII., s. 229–293.

II. LITERATURA

BYSTRICKÝ, Vladimír. Státní oblastní archiv v Plzni (z historie dokumentačního vědeckovýzkumného ústavu). *Západočeský historický sborník* 1, 1995, s. 237–285.

CAIS, Petr. Rychtářský úřad v Krásném Údolí (1793–1850) jako příklad nižšího stupně komunální správy 1. poloviny 19. století : funkcionáři, činnost, kompetence. *Západočeské archivy*, 2013, s. 85–96.

GNIRS, Anton. *Topographie der historischen und kunstgeschichtlichen Denkmale in dem Bezirke Karlsbad (Prag 1933)*. München : R. Oldenbourg Verlag, 1996.

Historie 5. oddělení (oddělení zemědělsko-lesnických fondů a sbírek) [online], Státní oblastní archiv v Plzni [cit. 2018-11-15]. Dostupné z:

<<http://www.soaplzen.cz/nepomuk/odd5/historie>>.

KLÍMOVÁ, Helena – GOTTFRIED, Libor. Otakar Bauer a Archiv země České v letech 1945–1954. In *Z dějin Státního ústředního archivu v Praze a jeho předchůdců : konference ke 40. výročí SÚA konaná dne 6. 10. 1994 v Praze*. Praha : Státní ústřední archiv, 1995, s. 17–22.

KUČA, Karel. *Města a městečka v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*. I. díl – A–G. Praha : Libri, 1996.

Národní archiv : krátký průvodce. Praha : Odbor archivní správy Ministerstva vnitra ČR, 2006.

Ottův slovník naučný : ilustrovaná encyklopaedie obecných vědomostí. Druhý díl – Alqueire – Ažušak. V Praze : J. Otto, 1889.

PELANT, Jan. *Města a městečka Západočeského kraje : stručné dějiny, současnost a výběrová bibliografie 129 míst*. Plzeň : Západočeské nakladatelství, 1984.

PROFOUS, Antonín. *Místní jména v Čechách : jejich vznik, původní význam a změny*. Díl I. – A–H. Praha : Česká akademie věd a umění, 1947.

ŠOLLE, Václav. Civilní soudnictví předbřeznové v českých zemích. *Sborník archivních prací*, 1960, ročník X, č. 1, s. 111–145.

ŠPIRITOVÁ, Alexandra. Z historie Ústředního archivu ministerstva vnitra (1945–1954). In *Z dějin Státního ústředního archivu v Praze a jeho předchůdců : konference ke 40. výročí SÚA konaná dne 6. 10. 1994 v Praze*. Praha : Státní ústřední archiv, 1995, s. 5–16.

TRANTÍREK, Miroslav. Vliv státu na vývoj městských a gruntovních knih na Moravě a ve Slezsku do roku 1849. *Sborník archivních prací*, 1960, ročník X, č. 2, s. 105–181.

Příloha č. 1 – Seznam použitých zkratk

AM	– archiv města
AMAH	– SOKA Karlovy Vary, fond <i>Archiv města Andělská Hora</i>
čas.	– časový
čj.	– číslo jednací
č. knihy	– číslo knihy
čp.	– číslo popisné
evid. jedn. č.	– evidenční jednotka číslo
inv. č.	– inventární číslo
MS1T 2019	– CAIS, Petr. <i>Archiv města Andělská Hora (1821) 1845–1880 : manipulační seznam prvního typu</i> [tiskem nepublikovaná archivní pomůcka č. 364]. Státní okresní archiv Karlovy Vary, 2019.
něm.	– německy
PIS 2011	– CAIS, Petr. <i>Archiv města Andělská Hora : úřední knihy a registraturní pomůcky 1562–1945 : prozatímní inventární seznam</i> [tiskem nepublikovaná archivní pomůcka č. 318]. Státní okresní archiv Karlovy Vary, 2010
poř. č.	– pořadové číslo
pozn.	– poznámka
přír. č.	– přírůstek číslo, přírůstkové číslo
ř. z.	– říšský zákoník (v této pomůcce pro habsburskou monarchii, ročník 1849 = <i>Allgemeines Reichs-Gesetz- und Regierungsblatt für das Kaiserthum Oesterreich</i>)
sign.	– signatura
SOA	– státní oblastní archiv
SOKA	– státní okresní archiv
ukn	– úřední kniha

Příloha č. 2 – Konkordance mezi označením knih zpracovaných tímto manipulačním seznamem a jejich původním označením ve fondu Velkostatek Stružná

Signatura přiřazená knize v Českém zemském archivu	Označení knihy v SOA v Plzni, fond <i>Velkostatek Stružná</i>		Označení knihy v SOKA Karlovy Vary, fond <i>Archiv města Andělská Hora, MS1T 2019</i>	
	Inv. č.	Č. knihy	Poř. č.	Evid. jedn. č.
Karlovy Vary 86	56	K 56	1	ukn 1
Karlovy Vary 93	40	K 40	2	ukn 2
Karlovy Vary 85	34	K 34	3	ukn 3

A. SPRÁVNÍ KNIHY**Do roku 1850****1. Městské soudnictví****a. Majetkoprávní agenda****I. Kupní a ostatní smlouvy a zápisy**

1	Vary Karlovy 86	Kniha kupních smluv, odevzdacích listin a ostatních převodů nemovitostí (mj. odevzdací listiny na zděděný majetek,²⁹ nebo na nově postavené domy; dělení pozůstalostí, inventáře majetku zemřelých; svatební smlouvy; postoupení či darování nemovitostí; koupě nemovitostí v dražbě a zaplacení pohledávek na nich váznoucích; koupě a prodeje nemovitostí městem Andělská Hora a Heřmanem Zdeňkem hrabětem Černínem; nové vyměření pozemků ve vlastnictví jednotlivých osob; vlepený výpis z pozemkové knihy s poznámkami o změnách vlastnictví v k. ú. Andělská Hora a o nabytí nemovitostí obcí Stará Role v k. ú. Stará Role /[1860]–[1880]/) – s přepisy starších dokumentů z doby od roku 1829 – chybějící strany 675–696 (únor 1875 – duben 1877) – s přepisy korespondence a rozhodnutí vrchnostenského Místního soudu Stružná – od roku 1850 kniha vedena na Okresním soudu Karlovy Vary (Stadt Engelhauser Kaufcontractenbuch N° VIII vom Jahre 1847.,,) něm., 28,5×44,5 cm, novější vazba papírová s koženým hřbetem; kniha po starším restaurátorském zásahu Předchozí sign.: N° VIII Kniha časově navazuje na <i>Knihu kupních smluv...</i>, zapsanou v PIS 2011 pod inv. č. 14, K14. <i>Kniha částečně patří i do fondu Okresní soud Karlovy Vary I.</i>	(1829) 1847–1880	ukn 1

²⁹ Odevzdací listiny na zděděné nemovitosti jsou též v poř. č. 2.

II. Dlužní a zástavní právo**A. Dlužní úpisy**

- 2 Karlovy Vary 93 Kniha dlužních úpisů, záznamů zástavního práva (1843) 1848–1853 ukn 2 a související agendy (mj. postoupení či darování pohledávek, např. nové nemocnici pro služebnictvo a řemeslné pomocníky v Karlových Varech /1849/; vymáhání pohledávek,³⁰ např. dlužného zaopatření pro nemanželskou dceru; dlužní smíry; kvitance a výmaz zástavního práva; darování peněžního obnosu; odevzdací listiny na zděděné nemovitosti a pohledávky) – s přepisy starších listin z doby od roku 1843 – s přepisy korespondence a rozhodnutí vrchnostenského Místního soudu Stružná – od roku 1850 agenda vedena na Okresním soudu Karlovy Vary něm., 25×38,5 cm, novější vazba papírová s koženým hřbetem, kniha po starším restaurátorském zásahu
Předchozí sign.: 192
Kniha časově navazuje na *Knihu dlužních úpisů...*, zapsanou v PIS 2011 pod inv. č. 20, K20.
Kniha částečně patří i do fondu Okresní soud Karlovy Vary I.

III. Svatební smlouvy

- 3 Karlovy Vary 85 Kniha svatebních smluv II³¹ (1821) 1845–1851 ukn 3 – s přepisy starších listin z doby od roku 1821 – s přepisy korespondence a rozhodnutí vrchnostenského Místního soudu Stružná – od roku 1850 agenda vedena na Okresním soudu Karlovy Vary (Ehe – Engeh II 1845 N: [77]; název z textu: Ehekontraktenbuch N° II) něm., 25,5×41,5 cm, novější vazba papírová s koženým hřbetem
Předchozí sign.: N° II
Kniha časově navazuje na *Knihu svatebních smluv...*, zapsanou v PIS 2011 pod inv. č. 27, K27.
Kniha částečně patří i do fondu Okresní soud Karlovy Vary I

³⁰ O pohledávkách viz též poř. č. 1

³¹ Viz též poř. č. 1.

Název archivní pomůcky:	Archiv města Andělská Hora
Značka archivního fondu:	AM Andělská Hora
Časové rozmezí části archivního fondu:	(1821) 1845–1880
Počet evidenčních jednotek:	3 (3 úřední knihy)
Rozsah části fondu v bm:	0,18 bm
Stav ke dni:	27. 8. 2019
Zpracovatel části fondu:	Mgr. Petr Cais
Zpracovatel archivní pomůcky:	Mgr. Petr Cais
Počet stran:	16
Počet exemplářů:	3
Schválil:	Mgr. Milan Augustin
	dne 27. 8. 2019 – čj. SOAP/30-484/2019